

Van swab tot lab

Complimenten voor het uithoudingsvermogen in de testketen

In Nederland is een stabiel testsysteem, waarin mensen snel, op grote schaal getest kunnen worden op het coronavirus. Zij kunnen vertrouwen op de uitslag. Maar in de testketen kan niemand op zijn lauweren rusten, want ontwikkeling en innovatie gaan door. Daarom is voortdurend aandacht nodig voor de kwaliteit en veiligheid van het testen.

In drie toezichtonderzoeken keek de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd naar de GGD'en, de door het RIVM aangewezen laboratoria en de commerciële aanbieders van testen. Geen van deze partijen kan zonder elkaar – samen vormen zij een zogeheten 'testketen'. In deze factsheet komen de bevindingen uit het toezicht daarom samen.

Complimenten voor...

... het uithoudingsvermogen

De hele testketen staat al bijna een jaar onder hoge druk. Op momenten met hoge coronabesmettingscijfers is met man en macht getest. In de andere periodes is voortdurend gewerkt aan vergroting van de testcapaciteit. De inspectie wil vanaf deze plaats een compliment geven aan alle partijen die betrokken zijn bij de testen op het coronavirus, voor het enorme uithoudingsvermogen dat nodig is gebleken. Bij alle partijen is ook het besef dat we er nog lang niet zijn. Op grote schaal testen is op dit moment een cruciale voorwaarde voor het indammen van de coronapandemie.

... de verbeteringen

De druk was hoog en de betrokkenheid groot. Zowel bij de GGD'en, als bij de laboratoria en de commerciële teststraten is in het algemeen voortdurend gewerkt aan het leren en verbeteren van de kwaliteit en veiligheid van de zorg. De inspectie heeft weliswaar zowel bij een commerciële teststraat als bij een laboratorium moeten handhaven, maar deze voorbeelden zijn niet representatief voor de algemene indruk van de inspectie.

Veel partijen kregen te maken met wet- en regelgeving die hen nog niet of minder bekend was. De bereidheid te verbeteren waar nodig is groot. Dat geldt voor commerciële testlocaties, die vaak nieuwe spelers in de markt waren. Maar de inspectie ziet ook een positieve ontwikkeling bij de GGD'en ten opzichte van het toezichtonderzoek dat in augustus en september 2020 is uitgevoerd. En bij de laboratoria is het werken aan en investeren in de hoge kwaliteit die continu wordt geleverd, duidelijk zichtbaar. Het is belangrijk dat bij de verbeteringen in de testketen ook de gewoonte ontstaat om actief te monitoren of doorgevoerde verbeteringen ook het gewenste effect hebben. Steeds opnieuw nagaan of alles nog goed gaat, is een belangrijke voorwaarde voor een goed functionerend kwaliteitsmanagementsysteem.

... de wendbaarheid

Met name aan de GGD'en en de laboratoria is veel gevraagd voor het vergroten van de testcapaciteit. Ook commerciële laboratoria vervullen een behoefte die bijdraagt aan de totale capaciteit.

De golfbewegingen in de testvraag zijn uitdagend voor de testketen. Personeel dat op grote schaal is aangetrokken, kan onverwacht snel weinig te doen hebben. Medewerkers gemotiveerd houden is in deze periodes een grote uitdaging. Opgebouwde kennis en ervaring kan anders snel weer verdwijnen. Bij de laboratoria is op sommige plekken op grote schaal geïnvesteerd in apparatuur, zonder garanties te hebben over de hoeveelheid testen die een laboratorium kan uitvoeren. Economische factoren zijn geen onderdeel van het toezicht van de IGJ, maar vanuit het perspectief van continuïteit van zorg is het wel belangrijk om hierin duidelijke keuzes te maken.

Er moet meer aandacht komen voor...

...de infectiepreventie

De inspectie moet opnieuw constateren dat er verbeteringen mogelijk zijn op het gebied van infectiepreventie. Die zijn er vrijwel altijd, het pakket aan eisen is zeer uitgebreid. Maar dat mag geen rem zijn in het streven naar het volledig naleven van de richtlijnen voor infectiepreventie. Zowel bij de GGD'en, als bij de laboratoria en de commerciële teststraten is extra aandacht hiervoor nodig. In alle fasen van het testproces, maar ook op plaatsen waar medewerkers zich omkleden of pauzeren.

Audits of periodieke controles kunnen hierbij helpen en zijn voor de hele keten aan te bevelen. Op de diverse locaties is het belangrijk dat daadwerkelijk gewerkt wordt volgens de geldende protocollen – altijd en door iedereen. Vanwege voortschrijdend inzicht en daaropvolgende aanpassingen, is de actualiteit een uitdaging. En als er veranderingen zijn op de werkvloer, bijvoorbeeld door een nieuwe testmethode, moeten alle randvoorwaarden opnieuw tegen het licht worden gehouden.

...de ICT

Goed functionerende ICT-systemen zijn cruciaal. Niet alleen binnen de muren van de organisatie, maar vooral ook voor de samenwerking tussen verschillende zorgaanbieders. De inspectie ziet hier grote knelpunten. Deze vormen een risico voor de kwaliteit, veiligheid en continuïteit van de zorg. Data kunnen niet altijd eenvoudig worden uitgewisseld tussen de verschillende GGD'en, de laboratoria, de bron- en contactonderzoekers en het RIVM. Commerciële teststraten kunnen nog altijd niet op een eenvoudige en uniforme manier positieve uitslagen melden. Het oplossen van ICT-problemen en het bouwen van nieuwe oplossingen moet prioriteit krijgen.

...de verantwoordelijkheidsverdeling

In het proces van swabafname tot laboratoriumanalyse zijn meerdere organisaties verantwoordelijk. Bij een PCR-test is het laboratorium eindverantwoordelijk voor een correcte uitslag. Dat betekent dat ook zij zich moeten vergewissen of de afspraken

over de afname van het testmateriaal in de teststraat ook zo worden uitgevoerd. Tegelijkertijd zijn GGD'en en commerciële testlocaties medisch eindverantwoordelijk voor testmateriaalafnames op hun locatie. Het moet voor alle partijen daarom duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is en wat de afspraken hierover zijn. Dit is niet altijd duidelijk vastgelegd.

Daarvoor is nodig...

...enige mate van voorspelbaarheid

Ogenscheinlijk kleine aanpassingen in beleid kunnen grote gevolgen hebben voor de organisaties die het in de praktijk moeten uitvoeren. Veranderingen worden soms al in de media gecommuniceerd, terwijl ze nog niet zijn doorgevoerd op de werkvloer. Mensen die een test willen laten afnemen stellen daar soms vragen over. Het verloop van de coronacrisis is moeilijk te voorspellen, dat begrijpen ook de betrokken organisaties. Toch wordt er soms meer gevraagd van hun wendbaarheid dan nodig.

Met name bij laboratoria bestaat het risico dat de continuïteit van zorg in gevaar komt. Voor hen zijn, naast het vastleggen van afspraken voor korte termijn, ook een duidelijke visie en (contractuele) nodig voor hun inzet op lange termijn.

...evaluatie van de bestuurlijke inrichting van de GGD

Iedere GGD is verantwoordelijk voor zijn eigen regio. Veranderingen moeten over veel schijven worden besproken. De GGD GHOR Nederland heeft een uniforme basis geformuleerd en de verschillen tussen de GGD'en zijn het afgelopen jaar kleiner geworden. Iedere GGD heeft naast landelijke afspraken de gelegenheid om uitvoering van beleid naar eigen inzicht in te vullen. Hoewel kennis van de regio belangrijk is, ontstaan er zo regionale verschillen in werkprocessen. Die maken een goede (landelijke) bestrijding van de pandemie moeilijker. Evalueer de bestuurlijke inrichting van de vijftintig GGD'en op geschiktheid om een pandemie optimaal te kunnen bestrijden.

...intensievere samenwerking

De samenwerking tussen alle onderzochte partijen is in het afgelopen half jaar aanzienlijk verbeterd. Alle partijen spreken daarover positiever dan in eerdere contacten met de inspectie. Tegelijkertijd ervaart nog lang niet iedereen de samenwerking als optimaal.

Het is van belang dat GGD'en, commerciële teststraten en laboratoria elkaar op blijven zoeken. Om van elkaar te leren en zo de testketen voortdurend te verbeteren. Een optimale samenwerking in de testketen versnelt de weg uit de coronapandemie.